

30.2. -EN

erlatibozkoa:

«Orre datos gu goixien egon gayen lekutik» - (Horiek datoz gu goizean egon garen lekutik)

«Ogidxe ekarri dabena gaixoik dak» - (Ogia ekarri duena gaixorik zagok)

«Giltze dekona esta etorri» - (Giltza daukana ez da etorri)

«Jarri sayen sillie apurtute da» - (Jarri zaren aulkia apurtuta dago)

«Berba ein yosun gixona esta amen» - (Berba ein duzun gizona ez dago hemen)

«A esaten san sala kardetako, ol baten ipintte olan gora begire, sorros sorrotzak puntak eukesena» - (Hura esaten zen zela kardatzeko, obol baten ipinita bola gora begira, zorrotz-zorrotzak puntak zeuzkana)

subjuntiboagaz batera:

«Artik ori umioi jausi estaitten» - (Har ezak ume hori jausi ez dadin)

«Orrek gure dabe amen egon gaittesan» - (Horiek gura dute hemen egon gaitzen)

«Ate itxi ot otzittu estaittesan» - (Atea itxi dut boztu ez daitezen)

«Da a sartze akon, gerrickuen sinttan, da gero lotu, bueltaka ta bueltaka, umie ondo batu, batu, batu tente jun daiitten, kotxeik eseuen da» - (Eta hura sartzen zitzaion, gerrikoaren zintan, eta gero lotu, bueltaka eta bueltaka, umea ondo batu, batu, batu tente joan dadin, kotxerik ez zegoen eta)

«Bai urten estaidxen, e, ipintte akon bai, laakuek urten estaidxen» - (Bai irten ez dezan, ipintzen zitzaion bai, larakoak irten ez dezan)

zehar galdera:

«Estakitt etorri dan» - (Ez dakit etorri den)

«San Martin badakixu sein yan Saldibarren» - (San Martin badakizu zein den Zaldibarren)

«Aixiek botata ero estai pa ser eiñe ongo san, eseuken inun be golpe ba pe» - (Haizeak botata edo ez dakit ba zer egina egongo zen, ez zeukan inon ere kolpe bat ere)

«Klaseik estaitt ibil leiken amen, e, bertan» - (Motarik ez dakit ibil litekeen hemen, bertan)

«Pentzaixu semat urte dien» - (Pentsa ezazu zenbat urte diren)

-na:

«Esta egidxe etorri dana» - (Ez da egia etorri dena)

«Enas konturetu amen dauena» - (Ez naiz konturatu hemen dagoena)

«Estostasu igerri amengue nasena?» - (Ez didazu igarri hemengoa naizena?)

«Selan benas akordetan, bañe badakitt dekona ixen bat» - (Zelan ere ez naiz gomutatzen, baina badakit daukana izen bat)

«Baeuen, e? akordeta nas euna karrajue, e?» - (Bazegoen, e? gomutazten naiz zegoena karrajua, e?)

Esklamazioetan ere erabiltzen da:

«Klaro diena!» - (Jakina direna!)

«Oixe dana politte!» - (Horixe dena polita!)

«Eskerrak ekarri dabena!» - (Eskerrak ekarri duten)

-nien:

«Ardidxekek gora igoten dabendien illuntzidixen denpora ona» - (Ardiek gora igotzen dutenean iluntzean eguraldi ona)

«Etzetik urte otenien txakurrek ainke i otza» - (Etzetik irten dudanean txakurrak baginka egin dio)

«Etorri nasenien ikusi saittut» - (Etorri naizenean ikusi zaitut)

«Urtetosunien atie itxi» - (Irteten duzunean atea itxi)

«Akabetosunien etxera juengo ga» - (Amaitzen duzunean etxera joango gara)

«Ixena apuntetan da, da gero a emote ako etxeko jabiai, ya iru urrena amaitzen dabendien» - (Izena apuntatzen da, eta gero hura ematen zaio etxeko jabeari, ja biru burrena amaitzen dutenean)

«Eldu barik, ondo eldu barik jaten danien, erre itte otzu» - (Heldu barik, ondo heldu barik jaten denean, erre egiten dizu)

«Abarkistena, aras suluek ein ye pasau, gero ugela ganien, buelta gustien, da gero neurridixen ipiñi» - (Abarka-estena, baregaz zuloak egin eta pasatu, gero uhala gainean, buelta guztian, eta gero neurrian ipini)

«Agin txikidxekek jaurtzen dienien, urtetotze palak, askenenguek, eta ya orduen bardintzen da» - (Hagin txikiak jaurtitzen direnean, irteten diote palek, azkenengoak, eta orduan berdintzen da)

-nik:

«Orrek etxok esan etorriko danik» - (Horrek ez dik esan etorriko denik)

«Estot uste ekarri dabениk» - (Ez dut uste ekarri dutenik)

«Estabe esan eingo dabениk» - (Ez dute esan egingo dutenik)

«Estot entzun gaixoik dauenik» - (Ez dut entzun gaixorik dagoenik)

«Estotzat igerri amengue danik» - (Ez diot igarri bemengoa denik)

«Ba lenengos entzutot ointxe, sapaburutik urgerixuek urteten dabениk» - (Ba lehenengoz entzun dut oraintxe, zapaburutik urgerixoak irteten duenik)

-netik:

«Etorri sanetik estot ikusi» - (Etorri zenetik ez dut ikusi)

«Ori ekarri ebanetik esta etorri» - (Hori ekarri zuenetik ez da etorri)

«Oin be mesie amaitzen danetik gabeko amarrak arte egoten da elixie sabalik» - (Orain ere meza amaitzen denetik gaueko hamarrak arte egoten da eliza zabalik)

-netik gehiago:

«Domusantutan bai, domusantu egunien kanpaye jote san atzaldien, funsiñue itte sanetik gedxa, gaberartien kanpaik jote sien» - (Domu-santutan bai, domu-santu egunean kanpaia jotzen zen arratsaldean, funtzioa egiten zenetik gehiago, gauera arte kanpaiak jotzen ziren)

-nerako:

«Datosenerako bierrien gas» - (Datozenerako beharrean gagoz)
«Gu jun giñenerako juenda euesan» - (Gu joan ginenerako joanda zeuden)
«Akabetosunerako etorriko da» - (Amaitzen duzunerako etorriko da)
«Datorrenerako akabaute egongo da» - (Datorrenerako amaituta egongo da)

-n moruen:

«Bierra ein yot seuk ei osun moruen» - (Beharra egin dut zeuk egin duzun moduan)
«Orrek berba itten dau dakixen moruen» - (Horrek berba egiten du dakien moduan)
«Gastetan dau aberatza dan moruen» - (Gastatzen du aberatsa den moduan)
«Ein yot suk esan dosun moruen» - (Egin dut zuk esan duzun moduan)
«Artzen daben moruen jan eitten dau» - (Hartzen duten moduan jan egiten du)
«A bañe, ontxe, desfrutetan daben moruen desfrutetan gendun orrekin gausokin» - (A baina, oraintxe, disfrutatzen duten moduan disfrutatzen genuen gauza horiekin)

-n morukue:

«Arkondara bat ekarri ot aitte tekon morukue» - (Alkondara bat ekarri dut aitak daukan modukoa)
«Ekarri ot gasta bat seuk ikusi osun morukue» - (Ekarri dut gazta bat zeuk ikusi duzun modukoa)
«Neri akordau eraiite ostan guk eskolara erute gendun moruko poltzie» - (Niri gomutatu eragiten zidan guk eskolara eroaten genuen poltsa)

-n neurridxen:

«Eitten daben neurridxen saldu eitte ittu» - (Egiten duten neurrian saldu egiten ditu)

«Irabasten daben neurridxen gastetan dabe» - (Irabazten duten neurrian gastatzen dute)

-n gañuen:

«Gero aren gañien ipintte san beste suri bat, dotoretxue, bakotxak al eban gañuen» - (Gero baren gainean ipintzen zen beste zuri bat, dotoretxo, bakoitzak abal zuen ginoan)

-n bittartien:

«Amen gauesen bittartien juen eingo ga ikustera» - (Hemen gauden bitartean joan egingo gara ikustera)

«Ori itte osun bittartien baskaixe preparaukot» - (Hori egiten duzun bitartean bazkaria prestatuko dut)

«Suek akabetosuen bittartien etxera jungo ga» - (Zuek amaitzen duzuen bitartean etxera joango gara)

«Al daben bittartien ein eingo dau arek» - (Abal duen bitartean egin egingo du bark)

-n artien:

«Da gero ba, a topetan dabillen artien, ba, aiñeketan atza, ormiari ikutu» - (Eta gero ba, hura topatzen dabilen artean, ba, arineketan atzera, hormari ikutu)

-n guztien:

«Datorren gustien seoser ekarten dau» - (Datorren guztian zer edo zer ekartzen du)

«Amen bati pasau ei dxakon, e, gixon bati, kasorie bere denpora gustien, ixenikuei, beti, e, ollogorra, egunero ekarten ei dxeban jute san gustien ollogorra» - (Hemen bati pasatu ei zitzaion, gixon bati, ebiztaria bere denbora guztian, izanikoari, beti, oilagorra, egunero, ekartzen ei zuen joaten zen guztian oilagorra)

-n bakotxien:

«Etorten dien bakotxien afaitten geatzen die» - (Etortzen diren bakoitzean afaltzen geratzen dira)

-nes:

«Esan dabenes gero etorriko die» - (Esan dutenez gero etorriko dira)

«Farduek, al danik eta sikuen, esaten dabenes, ni neuk neure etxien estitut eñ, nik dekaten apurrek oso txikixek die ta, gañera es ain leku ona makinak eta sartzeko eta farduek eitteko» - (Fardoak, abal denik eta sikuen, esaten dutenez, nik neuk neure etxean ez ditut egin, nik dauzkadan apurrak oso txikiak dira eta, gainera ez bain leku ona makinak eta sartzeko eta fardoak egiteko)

«Leku batzutan amama pe bai esate benes bañe, nik gure etxien beintzet ama san» - (Leku batzuetan amamak ere bai esaten zutenez baina, nik gure etxean behintzat ama zen)

-neskero:

«Asi sayeneskero akabaixu» - (Hasi zarenez gero amai ezazu)

«Katuiek dekuseneskero estekaus, bañe amen muskerra? kantidadi» - (Katuak dauzkagunez gero ez dauzkagu, baina hemen muskerra? kantitatea)

-n beste:

«Ekarri ot amak esan daben beste» - (Ekarri dut amak esan duen beste)

«Bakotxak al eban beste diru emote ban» - (Bakoitzak abal zuen beste diru ematen zuen)

«Lodittu itten dau, asko eraneskeo, pitxarras jun de eran, da gure dan beste eran a, estau arek kaskarrara eraitten, e? bestie pai, bestiek moskorra emoten dau» - (Loditu egiten du, asko edanez gero, pitxarragaz joan eta edan, eta gura den beste edan bura, ez du bark kaskarrera eragiten, e? besteak bai, besteak mozkorra ematen du)

«Sagar urtie basan, sardaue gure aiñe, jun barrikara ta, gure dan beste sardaue eran» - (Sagar urtea bazen, sagardoa gure adina, joan barrikara eta, gure den beste sagardoa edan)

«Es beintzet oingo moruen da gure dan beste, es orta es, neurtute» - (Ez behintzat oraingo moduan eta gura den beste, ez borretara ez, neurtuta)

seinye

«Burue, dotorie eukitten dau okillek, seinye kardantxilluen antzera» - (Burua, dotorea edukitzen du okilak, zeinda kardantxiloaren antzera)

«Barruen iste otzen, e, bobeda bat, seinye laba batek eukitten daben moruen» - (Barruan uzten zioten, bobeda bat, zeinda laba batek edukitzen duen moduan)

segun...-n:

«Segun selan ipintte osun ero goratxua ero beratxua, suk artu bi tzasu» - (Segun zelan ipintzen duzun edo goratxoago edo beberatxoago, zuk hartu bebar diozu)

«Sistemak asko erabilite sien, segun se jente euen» - (Sistemak asko erabiltzen ziren, segun zer jende zegoen)

selan...-n:

«Ori selan kanpokue dan estaki euskera» - (Hori zelan kanpokoia den ez daki euskaraz)

«Gaur astelena selan dan bierrera juen ga» - (Gaur astelebena zelan den beharrera joan gara)

«Emen karmelitak selan euesan, arek erregalate ben» - (Hemen karmelitak zelan zeuden, baiek erregalatzzen zuten)

«Lebatza gurien asko, e, bai da, sapaterue ta, narrue kendute sapaterue, e, orre pe asko eingo ban iguel, arraindire esnie selan eruten genduen ba, astien, e, serien beti domeketan, beti ekarte san» - (Legatza gurean asko, bai eta, zapateroa eta, narrua kenduta zapateroa, horrek ere asko egingo zuen beharbada, arrandegira esnea zelan eroaten genuen ba, astean, zerean beti domeketan, beti ekartzen zen)

«Amen, e, aitte selan, e, kontratistie san, beti, e, obretara dediketetan san, txapie nire akordu gustien egon da» - (Hemen, aita zelan, kontratista zen, beti, obretara dedikatzen zen, txapa nire gomuta guztian egon da)

semat eta... -n:

«Semat eta urrea sauesan obeto entzungo siñuke» - (Zenbat eta burrago zauden bobeto entzungo zenuke)

yaketa... -n

«Yaketa amen gauesan ikustera juengo ga» - (Hemen gaudenez gero ikustera joango gara),